

Wymagania edukacyjne z przyrody dla klasy 4

Szkoła Podstawowa im. gen. S. Maczka w Boguchwale – rok szk. 2025/2026

Oparte na Programie nauczania przyrody „Tajemnice przyrody” autorstwa Jolanty Golanko.

Dział 1. Poznajemy warsztat przyrodnika oraz orientujemy się w terenie (dział 1 i 6 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.1, I.2, I.3, I.4, I.5, I.6, II.1, II.2, VI.1, VI.2

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
- wymienia składniki przyrody nieożywionej i ożywionej - podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka - wymienia zmysły człowieka - zna źródła informacji o przyrodzie - wyjaśnia, czym jest obserwacja, a czym doświadczenie - podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie - podaje nazwy głównych kierunków geograficznych - odszukuje na planie lub mapie wskazany obiekt	- opisuje rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata - przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu - wyjaśnia, co to jest widnokrąg - wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu, rysuje różę głównych i pośrednich kierunków geograficznych - rozpoznaje obiekty w terenie przedstawione na planie i opisuje je za pomocą znaków kartograficznych - określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu	- wymienia cechy ożywionych składników przyrody - wyjaśnia znaczenie obserwacji w poznawaniu przyrody - opisuje etapy doświadczenia - opisuje sposób wyznaczania kierunku geograficznego za pomocą gnomonu - opisuje budowę kompasu - wyjaśnia zasadę tworzenia nazw kierunków pośrednich - oblicza rzeczywiste wymiary przedmiotu przedstawionego w różnych skalach - wyjaśnia, na czym polega orientowanie mapy	- planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie - określa przeznaczenie poszczególnych części mikroskopu - opisuje sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej - porównuje sposoby wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu	- wyjaśnia w jaki sposób zmiana jednego składnika przyrody może wpłynąć na pozostałe wybrane składniki; - planuje i prowadzi doświadczenie - wymienia przyrządy do obserwacji (np. odległych obiektów, głębin); - opisuje sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu

Dział 2. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze (dział 2 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.9, II.10, II.11, III.1, III.2, III.3, III.4, III.5, III.6, V.3

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
- wymienia stany skupienia, w których występują substancje - podaje przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych w swoim otoczeniu - podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia - odczytuje wskazania termometru - zna nazwy przemian stanów skupienia wody - wymienia składniki pogody - rozpoznaje rodzaje opadów - odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody - wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku	- podaje przykłady ciał stałych, cieczy i gazów - wyjaśnia zasadę działania termometru cieczowego - zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną - opisuje, w jakich warunkach zachodzą topnienie, krzepnięcie parowanie i skraplanie - podaje nazwy opadów i osadów atmosferycznych - wyjaśnia pojęcia: równonoc jesienna, równonoc wiosenna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe - opisuje cechy pogody w poszczególnych porach roku np.: upał, przymrozek	- wyjaśnia, popierając przykładami, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej - wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania - opisuje sposób powstawania chmur - wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; wyjaśnia, jak powstaje wiatr - określa aktualne zachmurzenie - przyporządkowuje przyrządy do rodzajów obserwacji meteorologicznych - opisuje zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia w zależności od wysokości Słońca nad widnokręgiem - opisuje zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokręgiem w poszczególnych porach roku	- klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości - porównuje właściwości fizyczne ciał stałych, cieczy i gazów - podpisuje na mapie kierunek wiatru - wyказuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów - podaje przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku - opisuje sposób powstawania chmur - wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne - wyjaśnia, jak powstaje wiatr	- opisuje obieg wody w przyrodzie - wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi - wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych - wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, górowanie, zachód Słońca - opisuje pozorną wędrówkę Słońca nad widnokręgiem, uwzględniając zmiany długości cienia

Dział 3. Poznajemy świat organizmów (dział 3 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.4, IV.1, VI.6, VI.1, VI.7, VI.9

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
• opisuje trzy wybrane czynności życiowe organizmów • wyjaśnia pojęcia organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy • wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny • wymienia, na podstawie ilustracji, charakterystyczne cechy drapieżników • układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów • wymienia korzyści płynące z uprawy roślin w domu i w ogrodzie • podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka	• wymienia czynności życiowe organizmów • podaje nazwy królestw organizmów • podaje przykłady organizmów roślinożernych i mięsożernych • wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność • wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe • podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego • podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście	• charakteryzuje czynności życiowe organizmów • opisuje cechy przedstawicieli poszczególnych królestw organizmów • przyporządkowuje podane organizmy do grup troficznych (samożywne, cudzożywne) • wymienia cechy roślinożerców, mięsożerców i wszystkożerców • wymienia przedstawicieli pasożytów • wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa • wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin • wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu	• opisuje sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny • określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi • wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo • opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy (przykłady)	• uzasadnia potrzebę klasyfikacji organizmów • charakteryzuje wirusy • podaje przykłady pasożytnictwa w świecie roślin, grzybów • podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt • wymienia nazwy kilku roślin leczniczych uprawianych w domu lub w ogrodzie

Dział 4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka (dział 4 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: IV.1, IV.2, IV.3, IV.4, IV.5, IV.6, V.10

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
- wymienia składniki pokarmowe - opisuje znaczenie wody dla organizmu - uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem - opisuje rolę poszczególnych układów wymienia i podpisuje na schemacie elementy narządy układów: pokarmowego, krwionośnego, oddechowego, nerwowego, ruchu i rozrodczego - wymienia zasady higieny poznanych układów - podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania; podaje przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania	- podaje przykłady produktów spożywczych bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy - podaje różne funkcje szkieletu - opisuje rolę poszczególnych narządów zmysłów - wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców - omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania	- opisuje rolę składników pokarmowych w organizmie - wyjaśnia pojęcie trawienie - opisuje drogę pokarmu w organizmie - proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego - opisuje budowę poszczególnych narządów układu oddechowego, pokarmowego, krwionośnego, rozrodczego, nerwowego oraz układu ruchu - rozdziela rodzaje połączeń kości - opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	- wyjaśnia rolę enzymów trawiennych - wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu - wyjaśnia, na czym polega współdziałanie układów: pokarmowego, oddechowego i krwionośnego - opisuje wymianę gazową zachodzącą w płucach - wymienia zadania mózgu, wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia - uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów - opisuje rozwój nowego organizmu	- opisuje rolę narządów wspomagających trawienie - wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki - charakteryzuje rolę poszczególnych składników krwi - wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy o prawidłową postawę

Dział 5. Odkrywamy tajemnice zdrowia (dział 5 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: V.1, V.2, V.4, V.5, V.6, V.7, V.8, V.9, V.10

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
- wymienia zasady zdrowego stylu życia - wyjaśnia ważność czystości rąk - wymienia drogi wnikania drobnoustrojów - wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu - wymienia numery telefonów alarmowych - wymienia zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób zakaźnych - podaje przykłady zjawisk pogodowych, które mogą stanowić zagrożenie - podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenie dla zdrowia - podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka - wie czym jest asertywność	- podaje zasady prawidłowego odżywiania - wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry - podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego - wymienia przyczyny chorób zakaźnych - opisuje przyczyny zatruć - opisuje zasady postępowania w czasie burzy - podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu - opisuje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku skaleczeń i otarć - podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać - podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie - prezentuje właściwe zachowanie asertywne w wybranej sytuacji.	- wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia - opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania - wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej - wyjaśnia, czym są szczepionki - wymienia objawy zatruć pokarmowych ze szczególnym uwzględnieniem zatruć grzybami - uzasadnia celowość umieszczania symboli na opakowaniach substancji niebezpiecznych - wyjaśnia, na czym polega palenie bierne - wymienia skutki przyjmowania narkotyków - uzasadnia konieczność zachowań asertywnych.	- wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia - opisuje skutki niewłaściwego odżywiania się - opisuje skutki niedoboru i nadmiernego spożycia poszczególnych składników pokarmowych - wyjaśnia, na czym polega higiena osobista - opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych - charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka - wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę - opisuje sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję - opisuje zasady postępowania w przypadku oparzeń - podaje przykłady dziko rosnących roślin trujących - wyjaśnia, czym jest uzależnienie	- wyjaśnia istotę działania szczepionek - wymienia trzy drogi wnikania drobnoustrojów - wyjaśnia, dlaczego należy rozsądnie korzystać z kąpiei słonecznych i solariów - wymienia sposoby pomocy osobom uzależnionym - podaje przykład profilaktyki chorób nowotworowych i chorób krążenia

Dział 6. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy (dział 7 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.3, II.4, II.5, II.6, II.7, II.8, VI.1, VI.2, VI.3, VI.4, VI.5, VII.1, VII.2, VII.3, VII.4, VII.5, VII.6, VII.7, VII.8

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
- wyjaśnia pojęcie krajobraz - wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz - wymienia nazwy krajobrazów kulturowych - rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia - podaje przykłady wód słodkich i słonych - wymienia trzy formy ochrony przyrody w Polsce - podaje przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych - wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła	- wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów - podpisuje na rysunku elementy wzniesienia - podaje po jednym przykładzie skał należących do poszczególnych grup - wyjaśnia, czym jest próchnica - wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone - wymienia rodzaje wód powierzchniowych - podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych - wyjaśnia czym są parki narodowe i pomniki przyrody - opisuje sposób zachowania się na obszarach chronionych	- rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów - opisuje cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych - opisuje wklęsłe i wypukłe formy terenu - opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych - na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących - opisuje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wynikające z rozwoju rolnictwa lub związane z rozwojem przemysłu - wyjaśnia cel ochrony przyrody - wyjaśnia czym są rezerваты przyrody - wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną	- klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości - podpisuje na rysunku elementy doliny - opisuje proces powstawania i rolę gleby - opisuje, jak powstają bagna - charakteryzuje rodzaje wód płynących - podaje przykłady działalności człowieka w najbliższej okolicy, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu - wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości lub osiedla - wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym	- wymienia nazwy: najdłuższej rzeki, największego jeziora, największej głębokości oceanicznej - podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka - wyjaśnia, w jakich warunkach powstają lodowce - podaje przykłady występowania lodowców na Ziemi

Dział 7. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie (dział 8 podręcznika)

Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: VI.5, VI.7, VI.11, VI.8, VI.7, VI.6, VI.13, VI.10

Na ocenę dopuszczającą	Na ocenę dostateczną	Na ocenę dobrą	Na ocenę bardzo dobrą	Na ocenę celującą
- wymienia przystosowania ryb do życia w wodzie - opisuje schemat rzeki, wymieniając: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście - podpisuje, np. na schematycznym rysunku, strefy życia w jeziorze ; podaje przykłady organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora - wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie - przyporządkowuje po dwa gatunki organizmów do poszczególnych warstw lasu oraz opisuje zasady zachowania się w lesie - wyjaśnia znaczenie łąki dla ludzi - podaje nazwy zbóż i warzyw uprawianych na polach - wymienia dwa szkodniki upraw polowych.	- opisuje przystosowania organizmów do życia w wodzie - podaje nazwy organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki - podaje przykłady organizmów charakterystycznych dla strefy przybrzeżnej jeziora - wymienia nazwy przykładowych organizmów żyjących w poszczególnych warstwach lasu - wymienia cechy łąki - wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej - opisuje sposoby wykorzystywania roślin zbożowych - uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na łące i polu.	- wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki - opisuje przystosowania organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki - charakteryzuje przystosowania roślinności i zwierząt do życia w strefie przybrzeżnej - zwierząt zabezpieczające przed utratą wody - opisuje wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu - rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste i pospolite drzewa liściaste - przedstawia, w formie łańcucha pokarmowego, proste zależności pokarmowe między poznanymi organizmami żyjącymi na łące - wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych.	- porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki - wyjaśnia pojęcie plankton - układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze - opisuje przystosowania roślin do wykorzystania światła - charakteryzuje poszczególne warstwy lasu oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach - podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych - uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt - przedstawia zależności występujące na polu i na łące w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych.	- opisuje przystosowania dwóch– trzech gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych - opisuje warunki życia w rzece, z rozróżnieniem na poszczególne biegi - charakteryzuje poszczególne strefy jeziora ze względu na występujące w nich warunki życia - charakteryzuje las, pole, łąkę jako ekosystem - wymienia korzyści i zagrożenia wynikające ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki